

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ:
السَّهَامُ لَا تَعُولُ^۱.

سند حدیث: کلینی طبقه ۹ است، مُحَمَّدُ بْنُ یحییٰ أَبُو جَعْفَرٍ عَطَّارِ قَمِیٍّ از اساتید کلینی و طبقه ۸ است، احمد بن مُحَمَّدُ بْنُ عِیْسَى از طبقه ۷ و بسیار جلیل القدر است، علی بن الحکم نیز بسیار مهم و جلیل القدر است، علاء بن رزین ثقه و از طبقه ۵ است و مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ نیز از طبقه ۴ است و بسیار مقام بالائی دارد. همان طور که می بینید در خبر امام باقر علیه السلام فرموده در سهام عول وجود ندارد.

خبر دوم: «وَعَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ، وَعَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ، عَنِ الْفَضْلِ بْنِ شَاذَانَ جَمِيعًا، عَنِ ابْنِ أَبِي عَمِيرٍ، عَنِ عَمْرِ بْنِ أُذَيْنَةَ، عَنِ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ وَالْفَضِيلِ ابْنِ يَسَارٍ وَبُرَيْدِ الْعَجَلِيِّ وَزُرَّارَةَ بْنِ أَعْيُنَ، عَنِ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: السَّهَامُ لَا تَعُولُ لَا تَكُونُ أَكْثَرَ مِنْ سِتَّةٍ وَعَنْ عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ، عَنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى بْنِ عُبَيْدٍ، عَنِ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ، عَنِ عَمْرِ بْنِ أُذَيْنَةَ مِثْلَ ذَلِكَ»^۲.

سند حدیث: کلینی خبر دوم را از یکی دیگر از اساتیدش یعنی علی بن ابراهیم عن ابیه نقل می کند که این نصفه سند است و نصف دیگر را باز از یکی دیگر از اساتیدش یعنی مُحَمَّدُ بْنُ إِسْمَاعِيلَ نقل می کند عن فضل بن شاذان و بعد این دو نصفه سند را با کلمه "جمیعاً" به هم پیوند می دهد، عن ابن ابی عمیر، عن مُحَمَّدُ بْنُ مُسْلِمٍ وَالْفَضِيلِ ابْنِ يَسَارٍ وَبُرَيْدِ الْعَجَلِيِّ وَزُرَّارَةَ بْنِ

بَحْتَمَانَ در مسئله عول بود، از انتصار و خلاف نقل قول کردیم و مسئله عول و تفاوت ما و عامه در آن روشن شد، حالا آنچه که برای ما مهم است روایات وارده در باب عول می باشد که در باب ۶ و ۷ از ابواب میراث و مسائل الشیعة ذکر شده اند.

عنوان باب ۶ این است که: «بَطْلَانُ الْعَوْلِ وَانَّهُ يَجُوزُ لِلْوَارِثِ الْمُؤْمِنِ أَنْ يَأْخُذَ بِهِ مَعَ التَّقِيَّةِ إِذَا حَكَمَ لَهُ بِهِ الْعَامَّةُ».

در عنوان باب ذکر شده که "وانه يجوز للوارث المؤمن ان يأخذ به مع التقية إذا حكم له به العامة"، در واقع اشاره به قاعده "ألزموهم بما ألزموا به أنفسهم" دارد یعنی اگر ما میان عامه واقع شدیم و حکمی کردند اگر صلاح باشد و ائمه فرموده باشند ما قبول می کنیم مثلاً طلاق آنها با ما فرق دارد و شرایط طلاق ما را ندارد ولی حالا اگر آنها زنی را طلاق دادند بر ما جایز است که با او ازدواج کنیم و هكذا و در اینجا نیز می گوید اگر زمانی سنی ها خواستند چیزی از ارث به ما بدهند که در فقه ما باطل است گرفتنش برای ما اشکالی ندارد و تقیه مداراتی می باشد.

خب و اما چند خبر از باب ۶ می خوانیم:

خبر اول: «مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ، عَنِ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، عَنِ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنِ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ، عَنِ الْعَلَاءِ بْنِ رَزِينِ، عَنِ

^۱ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۱۷، ص ۴۲۱، ابواب میراث، باب

۶، حدیث ۱، ط الإسلامیة.

^۲ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۱۷، ص ۴۲۱، ابواب میراث، باب

۶، حدیث ۲، ط الإسلامیة.

أعین، چون مطلب مهم بوده چندین نفر از روایه رده بالا این مسئله را از ائمه علیهم السلام سوال کرده اند لذا در این خبر چندین نفر از روایه در سند ذکر شده اند. همان طور که می بینید در این خبر نیز گفته شده در سهام عول وجود ندارد و همچنین اشاره شده که سهام فروض همان فروض مقدره در قران کریم می باشد و بیشتر از آن شش فرض (نصف و ربع و ثمن و ثلث و ثلثان و سدس) نیست درحالی که عامه بیشتر قائلند و این درست نیست.

خبر سوم: «وعنه عن محمد بن عیسی، عن یونس، عن موسی بن بکر، عن علی ابن سعید، قال: قلت لزرارة: إن بکیر بن أعین حدثني عن أبي جعفر عليه السلام أن السهام لا تعول ولا تكون أكثر من ستة، فقال: هذا ما ليس فيه اختلاف بين أصحابنا، عن أبي جعفر وأبي عبد الله عليهما السلام. ورواه الشيخ باسناده عن یونس ابن عبد الرحمن مثله»^۳.

ما همه سندهای اخبار این باب را بررسی نمی کنیم، دو خبر اول صحیح السند بودند، فعلا اخبار را می خوانیم و بعدا جمع بندی خواهیم کرد.

خبر چهارم: «وعن محمد بن یحیی، عن أحمد بن محمد، عن علي بن حديد، عن جميل ابن دراج، عن زرارة قال: أمر أبو جعفر عليه السلام أبا عبد الله عليه السلام فأقرأني صحيفة الفرائض فرأيت جل ما فيها على أربعة أسهم»^۴.

خبر سندا صحیح است.

چون ثلثان و ثلث یکی شمرده شده و گاهی نیز نیز سدس با ثلث یکی شمرده می شود لذا در خبر "أربعة أسهم" ذکر شده و اما نکته خبر این است که امام باقر علیه السلام به فرزندش امام صادق علیه السلام فرموده صحیفة الفرائض را بیاور بعدا خواهیم گفت که صحیفة الفرائض را پیغمبر صلوات الله علیه و آله فرموده و حضرت علی علیه السلام نوشته اند و دست به دست بین ائمه چرخیده و الان هم نزد امام زمان علیه السلام است و حضرت آن را با خودشان خواهند آورد، و هرگاه درگیری و اختلاف نظر بین طرفداران ائمه علیهم السلام و عامه در مسائل فقهی شدید می شده ائمه علیهم السلام صحیفة الفرائض را ارائه می دادند.

خبر پنجم: «وعن الحسين بن محمد، عن معلى بن محمد، عن الحسن بن علي الوشا عن أبان بن عثمان، عن أبي بصير، عن أبي عبد الله عليه السلام قال: قرأ علي فرائض علي عليه السلام فكان أكثرهن من خمسة أسهم ومن أربعة وأكثره من ستة أسهم»^۵.

خبر ششم: «وعنه عن معلى، عن بعض أصحابنا، عن أبان بن عثمان، عن أبي مریم الأنصاري، عن أبي جعفر عليه السلام قال: إن الذي يعلم رمل عالج (تپه ای بسیار بلند از ریگ در نزدیک مکه) ليعلم أن الفرائض لا تعول على أكثر من ستة»^۶.

بقیه بحث بماند برای روز شنبه إن شاء الله تعالی ...

والحمد لله رب العالمين و صلى الله على

محمد و آله الطاهرين

^۵ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۱۷، ص ۴۲۲، ابواب میراث، باب ۶، حدیث ۳، ط الإسلامیة.

^۶ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۱۷، ص ۴۲۲، ابواب میراث، باب ۶، حدیث ۷، ط الإسلامیة.

^۳ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۱۷، ص ۴۲۱، ابواب میراث، باب ۶، حدیث ۳، ط الإسلامیة.

^۴ وسائل الشیعة، شیخ حر عاملی، ج ۱۷، ص ۴۲۲، ابواب میراث، باب ۶، حدیث ۴، ط الإسلامیة.